

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี กรณีศึกษา วัดสุปัญญารามวรวิหาร

ข้าเลื่อง สายธนู*

บทคัดย่อ

การศึกษาเฉพาะกรณี (case study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างองค์กรและแนวทางการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพกระบวนการ ผลการดำเนินงานและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพของวัดสุปัญญารามวรวิหาร ตลอดจนผลงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ บุคลากรภายในวัด ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มาร่วมทำกิจกรรมในวัด คัดเลือกพื้นที่ศึกษาอย่างเฉพาะเจาะจงจากวัดที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและผ่านเกณฑ์การประเมินวัดส่งเสริมสุขภาพระดับสูงสุดในปี พ.ศ. 2557 คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการแนะนำจากเจ้าอาวาสและการบอกต่อ (snowball) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนาทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างเดือน เมษายน ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2558 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพเริ่มจากการกำหนดโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน มีการประสานความร่วมมือกันในการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งตามบทบาทเป็นผู้สำรวจและประเมินผลวัดส่งเสริมสุขภาพ ช่วยเสนอแนะในส่วนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาวัด ปัจจัยต่อมาได้แก่ เจ้าอาวาสวัดที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาวัดรวมทั้งมีบทบาทเป็นผู้ประสานความร่วมมือและกำหนดบทบาทหน้าที่แก่พระภิกษุ สามเณร คณะกรรมการวัด ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกวัด นอกจากนี้ยังเป็นผู้ดำเนินการจัดหาทุนเพื่อการพัฒนาวัด โดยอาศัยความเคารพศรัทธาของประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ที่มีต่อเจ้าอาวาส ซึ่งการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายส่งผลให้เกิดการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ และนำไปสู่ภาวะสุขภาพที่ดีของพระภิกษุสงฆ์และประชาชนใกล้เคียง

คำสำคัญ วัดส่งเสริมสุขภาพ เทศบาลนครอุบลราชธานี

*นักวิชาการสาธารณสุข กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี

บทนำ

วัด เป็นองค์การความสำคัญที่มีศักยภาพในการเผยแพร่ความรู้ และเหมาะสมในการเป็นต้นแบบแนวทางดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ด้วยหลัก “ธรรมานามัย” แก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้พึ่งพาตนเองด้านสุขภาพอนามัยได้ ส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค รวมถึงวิธีการรักษาโรคในเบื้องต้น นอกจากนี้ก็ยังเป็นการใช้สาธารณสุขมูลฐานในชุมชนได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานให้บริการด้านสุขภาพภาครัฐในชุมชนนั้นๆ ผสมผสานกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการบำบัดรักษาและดูแลสุขภาพคนในชุมชนโดยใช้แนวคิดการพัฒนา คือ “วัดช่วยชาวบ้าน ชาวบ้านช่วยวัด” ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี⁽¹⁾

วัด ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพตนเอง พร้อมทั้งการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมของวัดหรือที่อยู่อาศัยและขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนต่อไป ที่ผ่านมามีการเสนอแนวทางการพัฒนาวัดเพื่อให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ⁽²⁾ คือ 1) ให้วัดเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม 2) ให้บุคลากร

ในวัดและคนในชุมชนมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 3) ให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน และ 5) ต้องการให้วัดยังคงความเป็นศูนย์รวมจิตใจและรวมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

จังหวัดอุบลราชธานีมีวัดในเขตเทศบาลนครมากที่สุด มีความเจริญรุ่งเรืองและมีการบูรพาจารย์ที่มีชื่อเสียงผู้คนเคารพศรัทธา แต่ยังมีวัดบางแห่งไม่พัฒนาได้ดีพอกับชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการสาธารณสุขที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานวัดส่งเสริมสุขภาพได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้สนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ศึกษากรณีตัวอย่างวัดสุปฏิหารามวรวิหาร ซึ่งเป็นวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับยั่งยืนจากคณะกรรมการประเมินระดับพื้นที่ โดยศึกษารูปแบบการดำเนินงานรวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพจนทำให้ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพของวัดอื่นๆ ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานวัดส่งเสริมสุขภาพทั้งในระดับพื้นฐาน ระดับก้าวหน้าและระดับยั่งยืนเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พระภิกษุสงฆ์และประชาชนในชุมชนใกล้เคียงสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างองค์กรและแนวทางการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพของวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร
2. เพื่อศึกษากระบวนการและผลการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพรวมทั้งผลงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ บุคลากรภายในวัด ตลอดจนผู้สูงอายุและครอบครัวที่มาร่วมทำกิจกรรมในวัด

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกวัดแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพและมีกระบวนการในการดำเนินงานและการบริหารงานที่ดี มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2556 ผ่านเกณฑ์การประเมินวัดส่งเสริมสุขภาพระดับก้าวหน้า ส่วนปี พ.ศ. 2557 ผ่านเกณฑ์การประเมินวัดส่งเสริมสุขภาพระดับยั่งยืน ซึ่งเป็นเกณฑ์ประเมินวัดส่งเสริมสุขภาพระดับสูงสุดจากทั้งหมด 3 ระดับ (ระดับพื้นฐาน ระดับก้าวหน้า และระดับยั่งยืน)

การศึกษาค้นคว้าที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ ต้องศึกษาจากตัวบุคคลที่มีส่วน

เกี่ยวข้องในการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากเจ้าอาวาสวัดสุปฏิญนารามวรวิหารในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าอาวาสเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพมาโดยตลอด และผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการส่งต่อระหว่างผู้ให้ข้อมูลรายแรกกับรายต่อไป (snow-ball) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการริเริ่มดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 8 คน 2) ผู้ให้ข้อมูลเสริมด้านการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 12 คน และ 3) ผู้ให้ข้อมูลด้านเครือข่ายวัดส่งเสริมสุขภาพจำนวน 8 คน

ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลยื่นต่อเจ้าอาวาสวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร จังหวัดอุบลราชธานี พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ เมื่อได้รับอนุญาตให้ทำการศึกษาก็ได้จึงแนะนำตัวต่อคณะกรรมการวัดและประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมภายในวัดว่าเป็นนักวิชาการสาธารณสุขต้องการศึกษาค้นคว้าที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งได้เลือกวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร เนื่องจากเป็นวัดส่งเสริมสุขภาพที่มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับยั่งยืนของคณะกรรมการประเมินระดับพื้นที่ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 เดือน ระหว่างเดือน เมษายน ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2558

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนาทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ทั้งนี้เพื่อการเก็บข้อมูลให้ได้ครอบคลุมปัจจัยทั้งหมดที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมสำหรับการเก็บข้อมูลในสนามด้วยการศึกษาเทคนิคและวิธีการในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เตรียมคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นแนวทางในการสร้างคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนความเป็นมาและการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาเพื่อให้ทราบบริบทที่แท้จริงของวัดซึ่งได้สร้างคำถามกว้างๆ เพียงเป็นแนวทางในการหาคำตอบไว้ก่อน เมื่อลงสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจึงได้ปรับคำถามให้เจาะลึกลงไปในเรื่องนั้นๆ เพื่อเก็บรายละเอียดของข้อมูลตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และตามสถานการณ์รวมทั้งบทบาททางสังคมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำให้คำถามที่สร้างขึ้นมีความแตกต่างกันตามกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์เดียวกันคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมตามกรอบแนวคิดการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจาก

นั้นยังมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ สมุดบันทึกสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ และกล้องถ่ายภาพสำหรับบันทึกภาพกิจกรรมและผลการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ

การเตรียมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์นั้นเริ่มขึ้นพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการบันทึกรายละเอียดของข้อมูลพร้อมทั้งขยายความให้ชัดเจน ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล เขียนคำถามในส่วนที่ต้องการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในแต่ละวันจากนั้นทำการแยกประเภทของข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบ่งแฟ้มข้อมูลออกเป็น แฟ้มข้อมูลทั่วไป แฟ้มข้อมูลวัดส่งเสริมสุขภาพ และแฟ้มข้อมูลงานสนาม

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นทันทีจากปรากฏการณ์ที่มองเห็น ด้วยการตั้งสมมติฐานชั่วคราวและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ภาพองค์รวมทั้งบริบททางสังคม วัฒนธรรม และทัศนะของคนในมาอธิบายปรากฏการณ์ โดยอาศัยแนวคิดทางทฤษฎีเป็นเครื่องมือนำทางในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาให้เหมาะสมสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา คือ การ

วิเคราะห์โครงสร้างสังคม (social structure) การวิเคราะห์สถานภาพและบทบาท (status and role) และการวิเคราะห์การหน้าที่ (functional analysis)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวัดส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร พบว่าความสำเร็จของการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพเกิดจากการจัดโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม แต่ละฝ่ายปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน และเกิดการประสานความร่วมมือกันเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน ดังนี้

โครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่ การดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพของวัดสุปฏิญนารามวรวิหารเกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งฝ่ายพระภิกษุสงฆ์และฆราวาส มีโครงสร้างองค์กรดังแผนภาพที่ 1 โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.เจ้าอาวาสวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร มีบทบาทในการเป็นผู้นำการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ โดยมีหน้าที่กำหนดนโยบายวัดส่งเสริมสุขภาพแต่งตั้งคณะกรรมการวัดส่งเสริมสุขภาพแต่งตั้งพระสงฆ์แกนนำด้านสุขภาพประจำวัดสนับสนุนงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ และเป็นผู้อนุมัติโครงการ/แผนงานวัดส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งร่วมติดตามการดำเนินงาน

และประเมินผลโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพ เป็นประธานในการประสานงานกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่บัญชาการโดยตรงต่อพระสงฆ์แกนนำสุขภาพ ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระสังฆราช และคณะกรรมการวัดส่งเสริมสุขภาพ

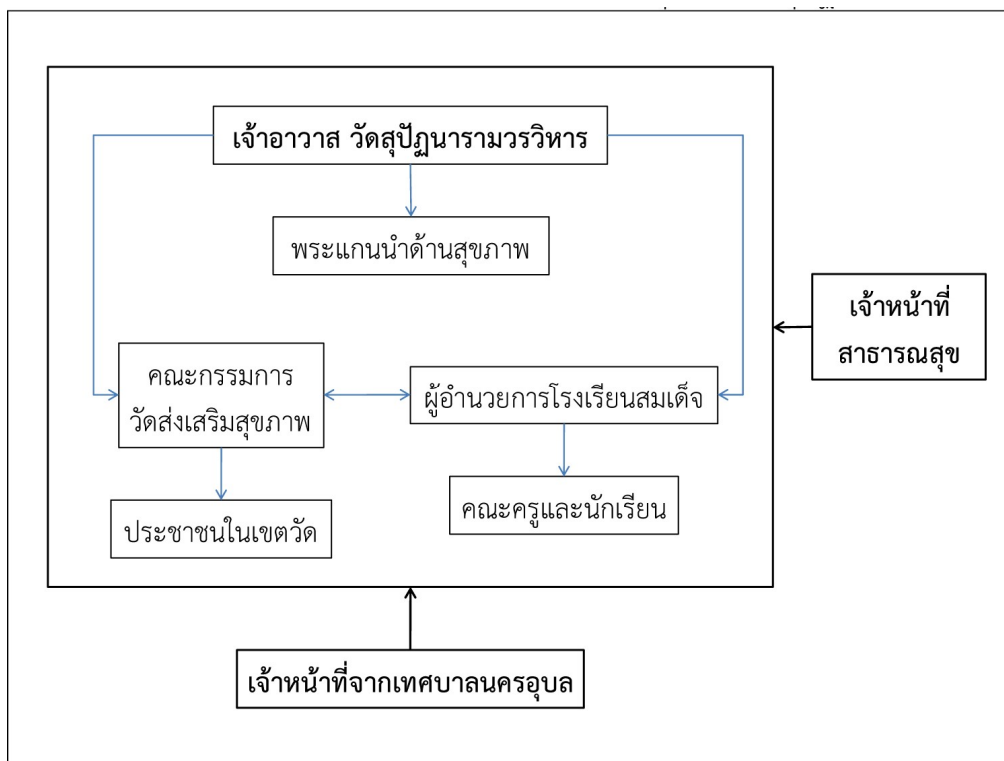
2.พระแกนนำด้านสุขภาพ มีบทบาทเป็นคณะกรรมการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ ร่วมประชุมกับคณะกรรมการ หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์โครงการวัดส่งเสริมสุขภาพ ร่วมกับเจ้าหน้าที่จัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์ สามเณร และร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการตรวจสุขภาพพระสงฆ์ สามเณร และบุคลากรในวัด มีส่วนร่วมในการสำรวจ จัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลวัดส่งเสริมสุขภาพ และร่วมในการประเมินเพื่อให้ทราบสถานะของตัวชี้วัดต่างๆ

3.ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระสังฆราช มีบทบาทเป็นประธานและแต่งตั้งคณะกรรมการวัดส่งเสริมสุขภาพในส่วนคณะครูโรงเรียนสมเด็จพระสังฆราชซึ่งเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการสอนอยู่ในบริเวณพื้นที่วัดอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพและแผนการดำเนินงาน

4.คณะกรรมการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ มีบทบาทเป็นคณะดำเนินในกิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วยคณะกรรมการย่อย 5 คณะ(3) ดังนี้

4.1 คณะกรรมการ ร.ที่ 1 สะอาด ร่มรื่น

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างองค์การการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร

มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการดูแลรักษาอาคารสถานที่ บริเวณและสภาพแวดล้อมภายในวัด ห้องน้ำ ห้องส้วม การสุขาภิบาลอาหารและน้ำ การกำจัดขยะ/น้ำเสียและเหตุรำคาญ การป้องกันและควบคุมโรค การป้องกันอุบัติเหตุอุบัติภัย และการควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4.2 คณะกรรมการ ร.ที่ 2 สงบร่มเย็น มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการเผยแผ่ธรรม เช่น การเทศนาสั่งสอน การให้คำปรึกษาด้านธรรม การผลิตสื่อธรรม รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ เช่น จัดมุมให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ไม่มีอบายมุขในวัด ปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรม จัด

กิจกรรมเข้าค่ายเพื่อพัฒนาจิตใจ เป็นต้น

4.3 คณะกรรมการ ร.ที่ 3 สุขภาพร่วมสร้าง มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพบุคคลากรในวัด เช่น การตรวจสุขภาพพระสงฆ์สามเณรประจำปี บริการทันตกรรม พฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การดูแลและส่งต่อผู้ป่วย เป็นต้น

4.4 คณะกรรมการ ร.ที่ 4 ศิลปะร่วมจิต (วิญญูณ) การจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.5 คณะกรรมการ ร.ที่ 5 ชาวประชา ร่วมพัฒนา มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องกำหนด

นโยบายแผนงานวัดส่งเสริมสุขภาพ กฎระเบียบ การบริหาร และกระบวนการพัฒนาสู่วัดส่งเสริมสุขภาพ

5. **เจ้าหน้าที่สาธารณสุข** ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ และโรงพยาบาลร่มเกล้า มีบทบาทหน้าที่การเป็นพี่เลี้ยงในการแนะนำและส่งเสริมการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ ร่วมจัดทำโครงการ/แผนงานและให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินงานทั้ง 5 คณะ ติดตามการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงาน และทำการประเมินวัดส่งเสริมสุขภาพ โดยการสำรวจ/จัดเก็บ/วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบสถานะของตัววัดต่างๆ

6. **เจ้าหน้าที่จากเทศบาลนครอุบล** มีบทบาทหน้าที่ร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ ร่วมประชุมปรึกษาหารือในการดำเนินโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพ จัดกิจกรรมการปรับปรุงสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม การควบคุมป้องกันโรค การป้องกันอุบัติเหตุอุบัติภัยต่างๆ ภายในวัด ประสานงานด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ กำลังคนทั้งเจ้าหน้าที่และ อสม. ชมรมผู้สูงอายุในชุมชน ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ

กระบวนการดำเนินงาน การดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพของวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร มีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานีแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โรงพยาบาลเอกชนร่มเกล้าซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่รับผิดชอบโดยตรง และมีโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์เป็นหน่วยให้การสนับสนุนผ่านทางกลุ่มงานเวชกรรมสังคม ซึ่งเข้าร่วมดำเนินการในฐานะพี่เลี้ยงให้กับโรงพยาบาลเอกชนร่มเกล้า เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลเอกชนร่มเกล้าและพระสงฆ์วัดสุปฏิญนารามวรวิหารยังขาดประสบการณ์และไม่เคยดำเนินการในเรื่องนี้มาก่อน จากนั้นโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ ในฐานะเป็นพี่เลี้ยง จึงได้จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ นำเสนอนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน มีประเด็นการประชุมที่สำคัญ คือ การมุ่งเน้นให้วัดต่างๆ ทั่วประเทศได้รับการพัฒนาปรับปรุง ยก ระดับให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทางกรมอนามัยได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เปิดโอกาสให้ทุกวัดได้เข้าร่วมโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพครบทุกแห่ง ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้น การส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในฐานะผู้ดำเนินการและเป็นกรรมการออกประเมินวัดส่งเสริมสุขภาพร่วมกับเจ้าหน้าที่ รวมทั้งเน้นการประสานความร่วมมือกับทางเทศบาลนครอุบลราชธานีให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการจัดทำโครงการ แผนงาน รวมทั้งกลวิธีในการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ ที่

ประชุมมีมติมอบหมายให้ทางโรงพยาบาลเอกชน ร่มเกล้าและวัดสุปฏิญนารามวรวิหารร่วมกันจัดทำ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานและการประสานความร่วมมือในทุกๆ ด้านตามองค์ประกอบตัวชี้วัดหรือเกณฑ์มาตรฐานวัดส่งเสริมสุขภาพ ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมอบหมายให้ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จ ร่วมกับตัวแทนจากโรงพยาบาลเอกชน ร่มเกล้าและโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ ดำเนินการ เน้นการประสานงานให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่เทศบาลนครอุบลราชธานี รวมทั้งโรงเรียนและชุมชน

การแต่งตั้งคณะกรรมการและมอบหมายภารกิจ กำหนดเป้าหมายไปที่พระสงฆ์ในวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลเอกชน ร่มเกล้า เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ บุคลากรโรงเรียนสมเด็จ แกนนำชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ สถาบันพลังจิตตานุภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิและบรรดาศิษย์เก่าวัดสุปฏิญนารามวรวิหารและโรงเรียนสมเด็จเป็นหลัก คณะกรรมการแต่ละคณะจะประกอบด้วย พระสงฆ์แกนนำด้านสุขภาพ กรรมการวัดที่มีอยู่เดิม คณะครูโรงเรียนสมเด็จ ชมรมพลังจิตตานุภาพชมรมผู้สูงอายุ อสม. และตัวแทนจากชุมชน

2. ขั้นตอนดำเนินงาน การดำเนินงานตามโครงการ/แผนงานจะต้องมีความพร้อมที่เป็นองค์ประกอบหลัก 4 ประการ กล่าวคือ 1) ความพร้อม

ของคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งมีเพียงพอ เข้าใจในการทำหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และห้วงเวลาในดำเนินงาน 2) กิจกรรมใน 5 องค์ประกอบของวัดส่งเสริมสุขภาพนั้นมีความแตกต่างกัน บางตัวชี้วัดเป็นเรื่องที่ท้าทายต้องใช้เวลาและงบประมาณมาก บางกิจกรรมทำได้ง่ายใช้งบประมาณและเวลาน้อย บางกิจกรรมมีความสำคัญมากต้องทำเร่งด่วน ส่วนกิจกรรมที่มีความสำคัญน้อยกว่าก็อาจจะทำทีหลังก็ได้ 3) งบประมาณควรได้รับอนุมัติจัดสรรให้ไว้เป็นที่เรียบร้อย จัดระบบการเบิกจ่ายไว้อย่างพร้อม มีจำนวนเพียงพอตามที่เสนอขอไว้ และมีความสะดวกรวดเร็วในการเบิกจ่าย 4) หน่วยงานที่สนับสนุนต้องมีความพร้อม นอกจากนั้น ต้องมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน การประชุมติดตามงาน และการประชุมสรุปงานอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการดำเนินงาน ภายหลังการดำเนินงานตามแผนงานต่างๆ เป็นผลให้เกิดสุขภาวะสมดุลของ “ร่างกาย จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี” ซึ่งเป็นความร่วมมือของเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลเอกชน ร่มเกล้า พระสงฆ์ สามเณรวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร คณะครู นักเรียนโรงเรียนสมเด็จ และประชาชนในชุมชน

3.1 ร่างกายดี เกิดจากกิจกรรม ร.ที่ 3 สุขภาพ ร่วมสร้าง ผ่านกิจกรรมการตรวจสุขภาพ พระสงฆ์ สามเณร การตรวจและรักษาฟัน การจัดให้มีห้องปฐมพยาบาลและมีตู้ยาไว้คอยรักษาเบื้องต้น รวมทั้งส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การบริโภคที่ถูกต้อง แนะนำการออกกำลังกายที่ ถูกวิธีและการจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายสำหรับ ประชาชนภายในวัด

3.2 จิตใจดี เกิดขึ้นโดยการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพ เช่น การ งดเหล้า-เลิกบุหรี่ รวมทั้งอบายมุขต่างๆ ตลอดจน การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ธรรมะ อาทิ การ เทศนาสั่งสอน การให้คำปรึกษา การจัดมุขธรรมะ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

3.3 สังคมดี เกิดขึ้นโดยการจัดให้วัดเป็น แหล่งศึกษาเรียนรู้สร้างเสริมประสบการณ์ ดำรง รักษาสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ส่งเสริม ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติภายในวัด ซึ่งเป็นกิจกรรม ร.ที่ 4 ศิลปะ ร่วมจิต ร่วมกับ ร.ที่ 5. ชาวประชา ร่วมพัฒนา ที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนหน่วยงานภาครัฐ องค์กร เอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานต่าง เช่น การ กำหนดนโยบายแผนงานและวิธีทำงาน การ ประชาสัมพันธ์ การสร้างความร่วมมือกับภาคี เครือข่ายทุกภาคส่วน

3.4 สิ่งแวดล้อมดี เกิดขึ้นโดยการพัฒนา วัดให้มีความสะอาด สวยงาม ปรับปรุงอาคาร สถานที่ให้แข็งแรงมั่นคง ดูแลรักษาระบบการ สุขาภิบาลอาหารในโรงครัว ห้องน้ำห้องส้วมให้ได้ มาตรฐาน การจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้ การกำจัดขยะ มูลฝอยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ และการ ป้องกันอุบัติเหตุอุบัติภัยในวัด

ผลจากการดำเนินงานในด้านต่างๆ ดัง กล่าว ส่งผลให้วัดสุปัฏนารามวรวิหารเป็น จุดศูนย์กลางการส่งเสริมสุขภาพ มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่น มีความปลอดภัย เป็นที่ศรัทธา น่าเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น ขณะเดียวกัน พระสงฆ์ สามเณร ก็ได้รับความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ และด้านโภชนาบัญญัติ ได้รับการตรวจคัดกรอง สุขภาพรวมทั้งการดูแลสุขภาพสุขภาพทั่วไปและ ด้านทันตกรรม ขณะเดียวกัน โรงเรียนก็ได้รับการ พัฒนาด้านอาคารสถานที่ ด้านสุขาภิบาลและการ ปรับปรุงอนามัยสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ คณะครูและนักเรียนได้อยู่ในสังคมและสภาพสิ่ง แวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพอย่าง เหมาะสม สำหรับประชาชนในชุมชนที่ได้ร่วม ดำเนินงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องวัดส่งเสริมสุขภาพก็ได้มีความเข้าใจถึงแนวทางการส่งเสริมสุขภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีความสามัคคีและสัมพันธ์ภาพที่ดีทั้งกับวัดกับโรงเรียนได้ อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกจากนั้น ประชาชนทั่วไปที่มาร่วมกิจกรรมบำเพ็ญบุญหรือ ทัศนศึกษาที่วัดสุปัฏนารามวรวิหารก็ได้พบกับ สภาพแวดล้อมที่ดี ได้รับความสะอาดสบาย รวมทั้งได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพสอดแทรกไปกับธรรมะอีกด้วย

กลไกที่ทำให้เกิดภาวะส่งเสริมสุขภาพ

การที่จะทำให้เกิดสมดุลภาพในการ ดำเนินกิจกรรมวัดส่งเสริมสุขภาพนั้น การนำองค์

ความรู้ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาใช้ในการดำเนินงานเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะวัดต่างๆ นั้นมีความแตกต่างกันทางด้านโครงสร้าง ความสลับซับซ้อนของปัญหาและบริบทของวัดและความเป็นอัตตะลักษณะเฉพาะตัว จึงมีความยุ่งยากมากในการที่จะดำเนินงานให้บรรลุผลได้ตามเป้าหมาย ดังนั้นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานจะช่วยให้การทำงานสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการบริหารจัดการที่หวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวังนั้นจะต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน เพราะหลายปัญหามีความละเอียดอ่อน เกี่ยวข้องกับบุคคลและหน่วยงานหลายแห่ง อาทิ พระสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรและชุมชน ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องสร้างกำลังใจ สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และเตรียมความพร้อมให้มียู่เสมอ⁽⁴⁾

การนำองค์ประกอบวัดส่งเสริมสุขภาพ 5 ร. มาขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดภาวะส่งเสริมสุขภาพในเบื้องต้นนี้จะต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่าองค์ประกอบไหนเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยเสริม และจะเลือกวิธีการแบบไหนมาดำเนินการเพื่อให้เกิดภาวะส่งเสริมสุขภาพที่มีความเหมาะสมและมีคุณภาพที่ดี ซึ่งการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพที่วัดสุปฏิหารามวรวิหารในครั้งนี้นักวิจัยหลักได้แก่ องค์ประกอบ ร.ที่ 1, 2, 3 และ 4 ส่วนปัจจัยเสริมได้แก่ ร.ที่ 5 สำหรับวิธีการดำเนินงานใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม

และบูรณาการทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกันโดยไม่แยกส่วน พร้อมกับทำการขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ “วัดส่งเสริมสุขภาพ” เมื่อเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ไว้แล้ว คณะกรรมการที่รับผิดชอบในแต่ละองค์ประกอบก็จะดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย โดยระหว่างนี้คณะกรรมการจะมีการประชุมเพื่อติดตามงาน แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น และได้ทราบความก้าวหน้าของงานด้วย ขณะเดียวกันคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ร.ที่ 5 ที่จัดเป็นปัจจัยเสริมก็จะทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก รวมทั้งติดต่อประสานงานเพื่อขอความร่วมมือหรือขอรับการสนับสนุน โดยเฉพาะด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และกำลังพลที่จะนำมาใช้ในระหว่างดำเนินการ

เมื่อคณะกรรมการดำเนินงานด้านใดเสร็จแล้ว ก็จะระดมมาช่วยคณะกรรมการด้านอื่นที่ยังไม่เสร็จ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เกิดขวัญกำลังใจ และความสามัคคีในหมู่คณะ การทำงานมีประสิทธิภาพและแล้วเสร็จตามกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน สะท้อนให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่ามีการบริหารจัดการที่เหมาะสม มีการบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน มีแผนดำเนินงาน และการมอบหมายภารกิจที่ชัดเจน การติดต่อประสานความร่วมมือและการได้รับการสนับสนุนที่ดี ย่อมเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าสามารถดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา วัดส่งเสริมสุขภาพของวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร พบว่าปัจจัยประการแรกที่ทำให้เกิดการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพนั้น เกิดจากนโยบายของกรมอนามัยที่ส่งเสริมให้วัดซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและความศรัทธาของประชาชน เป็นแหล่งให้ความรู้และสถานที่อนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ เป็นสถานที่อันร่มรื่น สวยงาม เหมาะแก่การส่งเสริมสุขภาพของพระภิกษุสามเณร และประชาชนที่เข้าไปทำกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด จึงเกิดการประเมินมาตรฐานวัดส่งเสริมสุขภาพขึ้น โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปประเมินและให้คะแนนตามองค์ประกอบต่างๆ ที่จัดทำขึ้นโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในการประเมินครั้งแรกจะให้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยังไม่ได้รับการปรุงแต่ง กล่าวคือ องค์ประกอบต่างๆ ที่มีอยู่จริงในขณะนั้น เป็นวิถีดั้งเดิมของวัดในขณะนั้น เมื่อคณะกรรมการประเมินแล้วจึงนิมนต์เจ้าอาวาส พระภิกษุสามเณร เชิญบุคลากรภายในวัดที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และคณะกรรมการวัดเข้าร่วมรับฟังผลการประเมิน ซึ่งการประเมินในครั้งแรกวัดสุปฏิญนารามวรวิหารยังมีองค์ประกอบที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอยู่หลายองค์ประกอบ อาทิเช่น ความสะอาดภายในบริเวณวัด ความไม่เพียงพอของห้องน้ำห้องส้วมสำหรับบุคลากรภายในวัด และประชาชนที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในวัด โรงครัวที่ไม่ได้มาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งจากการประเมินนี้ได้นำไปสู่การพัฒนา

วัดส่งเสริมสุขภาพในเวลาต่อมา

ประการที่สอง การที่วัดสุปฏิญนารามวรวิหารเป็นพระอารามหลวงแห่งแรกของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมือง มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีโบราณสถาน และโบราณวัตถุอันมีค่าเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานเป็นจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางการศึกษาและการปกครองของคณะสงฆ์ จังหวัดอุบลราชธานี และภาคอีสาน รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้เป็นวัดท่องเที่ยว 1 ใน 9 วัด ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ทำให้มีพุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วประเทศและต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งการพัฒนาสู่การเป็น “วัดส่งเสริมสุขภาพ” จะทำให้เป็นที่ศรัทธา เลื่อมใสแก่ผู้ที่ได้มาเยือน รวมทั้งยังได้เรียนรู้การส่งเสริมสุขภาพที่ดีอีกด้วย

ประการที่สาม การมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลของเจ้าอาวาสวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร เมื่อท่านได้รับทราบผลการประเมินก็ได้ประสานความร่วมมือให้เกิดการประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยท่านเป็นจุดรวมของความศรัทธาที่ทำให้บุคคลจาก 4 ฝ่าย ได้แก่ 1) บุคลากรภายในวัด ประกอบด้วยเจ้าอาวาส พระภิกษุสามเณร ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จ คณะครูและนักเรียน 2) คณะกรรมการวัด 3) ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงวัดสุปฏิญนาราม และ 4) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยท่านได้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละฝ่ายมีอิสระในการวางแผนการดำเนินงาน

และร่วมประเมินผลการดำเนินงาน ให้แรงเสริมแก่ผู้ที่ปฏิบัติผลงานบรรลุเป้าหมาย สนับสนุนและจัดหางบประมาณ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพแก่คณะกรรมการและแกนนำวัดส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

ประการที่สี่ การดำเนินตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายสอดคล้องและช่วยเหลือกันของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลถูกกำหนดขึ้นตามโครงสร้างทางสังคม ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ บทบาทหน้าที่ของฆราวาส บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ทุกฝ่ายยังดำเนินงานร่วมกันในทุกด้าน ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการและต่อเนื่อง ทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการและการวางแผนการดำเนินงาน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีส่วนร่วมในความยินดีเมื่อผลงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพเริ่มจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมประเมินสภาพ

ทั่วไปของวัดตามเกณฑ์มาตรฐานวัดส่งเสริมสุขภาพแต่ละแห่ง และเป็นผู้ชี้แนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์แก่เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด อีกทั้งการร่วมเป็นผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส การประสานงานและให้ความรู้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมทั้งร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมิน ก็เป็นปัจจัยที่ขาดเสียไม่ได้

เอกสารอ้างอิง

1. กองพุทธศาสนา กรมการศาสนา. คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2554.
2. กรมอนามัย. คู่มือ แนวคิด มุมมอง วัดส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก, 2554.
3. สำนักส่งเสริมสุขภาพ. วัดส่งเสริมสุขภาพ แนวคิดและการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวพาณิชย์กรมส่งเสริมการส่งออก, 2554.
4. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. คู่มือการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพปี 2556. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2556.

Factors Affecting Development of the Health Promotion Temple in Ubon Ratchathani Municipal Area: The Cause Study of Supattanaram Woravihan Temple.

Chamlueng Saithanoo*

Abstract

The purpose of this case study was to study the organizational structure and implementation approaches to be health promotion temple of Supattanaram Woravihan Temple including procedure, performance and the factors that determined health promotion, as well as the achievement of health promotion among the Buddhist monks, the temple's staff, the elderly, and the families who had participated the activities. The site sampling was selective among the temples with ongoing development and had passed the criteria of health promoting temple at high levels in 2014. The key informants were introduced by the abbot and by snowball method. Data collections were done by in-depth interview, participant and non-participant observation, and formal and informal discussions from April to July 2015. With data analysis to create a conclusion by analyzing induction, it was found that factors affecting the development started from defining the roles and responsibilities of those involved, both public and private. There was cooperation in the implementation of health promoting temple. The public health agent whose role was surveyor and assessor of health promoting temple made recommendations about the issues that did not meet the criteria and made cooperation of all part to develop the temple. Another factor was the abbot with a vision to develop the temple and had a role as coordinator of cooperation and determined the role of the monks, novices and temple's staff, as well as other agencies both inside and outside the temple. He was also the operator of the funding for the development of the temple because of gaining respect and faith from the public and various organizations. The implementation of the role and cooperation of all parties resulted in the development of a health promotion temple and lead to healthy being of the monks and people nearby.

Keywords : health promotion temple, Ubon Ratchathani municipal area

*Public Health Technical Officer. Department of Social Medicine, SunpasitiprasongHospital, Ubon Ratchatani.